

Нова воднева дипломатія

ЄС робить ставку на зелений водень. Співпраця з Латинською Америкою має величезний потенціал, але слід уникати старих помилок.

Відколи в липні 2020 року опублікували Стратегію ЄС з питань водню, він став важливим елементом європейських обговорень щодо декарбонізації, розвитку інфраструктури, промислової політики та енергетичної безпеки. ЄС прагне позиціонувати себе як світового лідера в регулюванні водню та розвитку технологій, а також як виробника й імпортера водню. Після вторгнення Росії в Україну та публікації REPowerEU з оновленими цільовими показниками відновлюваного водню розвиток цієї галузі визначили центральним елементом Закону про промисловість з чистими нульовими викидами. Зовнішній вимір цієї стратегії – імпорт, технологічне позиціонування та інвестиції – дав початок цілій сфері європейської водневої дипломатії, зосередженої на розвитку трьох функцій: просуванні глобальної декарбонізації, підвищенні економічної конкурентоспроможності європейської промисловості та зміцненні енергетичної безпеки континенту під час кризи.

*І в Європі, і в
Латинській Америці
відновлюваний водень
перебуває на дуже ранній
стадії розвитку, хоча
між потенціалом і
потребами обох регіонів
є позитивна синергія*

А от в Латинській Америці розвиток виробництва водню повільніший і більш неоднорідний. Країни регіону досі зосереджуються на початковому розгортанні сонячної та вітрової енергії, а також на доступі до енергії в складній економічній ситуації. Опублікувавши амбітну національну стратегію у 2020 році, Чилі опинилась в авангарді розвитку енергетичного вектора. Відразу за нею ідуть так званий Південний конус і Колумбія. Як і по той бік Атлантики, виникли величезні очікування, і протягом останніх двох років цій темі приділяли багато уваги як політичні, так і ділові кола. Однак наразі в секторі відновлюваного водню не вдалося розробити великих проєктів через нестачу місцевих

покупців.

І в Європі, і в Латинській Америці відновлюваний водень перебуває на дуже ранній стадії розвитку, хоча між потенціалом і потребами обох регіонів є позитивна синергія. ЄС може підтримати країни Латинської Америки та Карибського басейну в розвитку галузі відновлюваного водню, ставши інвестором виробництва та місцевого споживання цього газу, допомагаючи з розробкою публічної політики, регулюванням, а також потенційно споживаючи продукти, отримані з відновлюваного водню. Але необхідно сформулювати наратив навколо відновлюваного водню, який буде відрізнятися від відносин залежності та сприятиме справжньому економічному та соціальному розвитку в Латинській Америці. З цією метою у країнах Латинської Америки ЄС має пріоритизувати промисловий розвиток на основі водню – добрива, сталь, нафтопереробку і нафтохімію – замість того, щоб сприяти експорту для покриття дефіциту відновлюваної енергії в певних країнах – членах ЄС.

*Нові інструменти для
співпраці ЄС і країн
Латинської Америки та
Карибського басейну з
питань водню*

Інституційна співпраця між країнами ЄС та Латинської Америки у питаннях розробки водню за останні два роки показує розвиток, інтерес і динаміку, з залученням багатосторонніх організацій, агенцій співпраці та приватного сектору. ЄС розгорнув діяльність у регіоні через два цілком нові канали: Глобальний шляз та Ініціативу зелених облігацій у ЛАК і на глобальному рівні. У цих інструментів величезний потенціал, але їх потрібно вдосконалити та покращити, щоб мати змогу досягти амбітних цілей.

Щоб забезпечити стратегічне бачення європейських інвестицій та узгодити його із зусиллями щодо співпраці та розвитку, Європейська комісія представила Глобальний інвестиційний план для Латинської Америки та Карибського басейну під час Саміту ЄС-CELAC у липні. Цей план сприймається як інструмент для сприяння інвестиціям на суму 45 млрд євро до 2027 року, зокрема на комунікації (мережі 5G), енергетичний перехід (відновлювані джерела, електромобільність, водень і сировина) та співпрацю у сфері захисту довкілля (запобігання винищенню лісів і сприяння сталому сільському господарству). Очікується, що Глобальний шляз стане ключовим інструментом для координації співпраці ЄС та країн Латинської Америки й Карибського басейну з питань водню.

*Важливо розумно
підходити до очікувань і
показувати, що
відновлюваний водень —
напрямок енергетики зі
своїми можливостями
та обмеженнями*

Однак з моменту його офіційного запуску у 2021 році розвиток Глобального шлязу не надто вражає – потрібен новий підхід, який покращив би механізми управління, продемонстрував би вплив каналу на розвиток залучених країн, зменшив би дефіцит власності місцевих зацікавлених сторін, а також значно покращив би комунікацію з питань каналу і довіру населення до проекту. Щоб досягти підходу на основі співпраці, що демонструватиме переваги поєднання латиноамериканських ініціатив з європейськими, важливо уникати формування наративів, які можна було б сприйняти як неоколоніальні. У рамках Глобального шлязу потрібно уникати фінансування проєктів з виробництва водню в країнах Латинської Америки та Карибського басейну, що ґрунтуються на експорті та можуть шкодити доступу та використанню безвуглецевої енергії, зокрема й електричних мереж, для місцевого населення.

Ініціатива Глобальних зелених облігацій в Латинській Америці та країнах Карибського басейну – ще один фундаментальний інструмент мобілізації капіталу для фінансування водневої економіки в регіоні, яка саме на етапі зародження, та сприяння залученню інвестицій з Європи. Через щедрі програми субсидій і допомоги, які реалізують США за допомогою Закону про зниження інфляції та ЄС за допомогою Європейських фондів наступного покоління ЄС, а також через загальне підвищення відсоткових ставок, Латинській Америці необхідно забезпечити сприятливу фінансову структуру для залучення інвестицій в енергетичний перехід. Якщо випускати ці облігації, з відсотковою ставкою, що залежала б від ефективного скорочення викидів чи інших соціоекономічних параметрів, це могло б дати регіону можливість зменшити прогалину в кліматичному фінансуванні на Глобальному Півдні. Основний внесок ЄС у розвиток цього інноваційного ринку капіталу – допомогти з визначенням аналогічних параметрів та ефективних механізмів моніторингу. Це сприятиме прозорості для інвесторів. Крім того, Брюссель може співпрацювати з багатосторонніми організаціями, такими як Міжамериканський банк розвитку, щоб забезпечити більший інституційний потенціал для розвитку ринку капіталу, орієнтованого на енергетичний перехід у

регіоні. Це включало б можливості для розвитку відновлюваного водню та всього ланцюжка нарахування його вартості.

Рівні умови

Важливо, щоб проекти на основі водню, які отримують фінансування, були реалістичними. Крім того, потрібно уникати мегапроектів, що ґрунтуються на експорті. Попередній досвід, такий як невдача Desertec, має стати орієнтиром для розробки стратегій застосування водню в Латинській Америці, з місцевою декарбонізацією на першому місці, навіть якщо політично вона менш приваблива для національної та глобальної політичної аудиторії. Зокрема, довіра до ЄС як глобального гравця в питаннях боротьби зі змінами клімату опинилася б під сумнівом, якби водневі мегапроекти привели до нових боргових пасток на Глобальному Півдні. Натомість ЄС має зосередитися на проектах, які скорочують викиди від промислової діяльності, що підлягає механізму транскордонного вуглецевого коригування (СВАМ) – новому вуглецевому тарифу ЄС, який буде введено з 2026 року. Латинська Америка – один з кандидатів, які можуть отримати вигоду від реконфігурації торгових потоків у результаті декарбонізації, процесів деглобалізації та залучення потоків постачання від геополітичних союзників. Для цього потрібні не лише потужності для виробництва відновлюваного водню, а й стратегії, до яких належатиме розробка нових низьковуглецевих ланцюжків створення вартості у країнах Латинської Америки та Карибського басейну та інтеграція продуктів перероблювання шляхом торгівлі з ЄС.

Для Латинської Америки шляхи співпраці, де на перше місце ставиться внутрішнє промислове споживання, більш соціально, економічно й екологічно стійкі, ніж ті, що орієнтовані на експорт водню. ЄС має дотримуватися наративу промислового розвитку у сфері водню, який би не відтворював односпрямовані потоки вичерпної енергії та тенденцій протекціонізму.

Важливо розумно підходити до очікувань і показувати, що відновлюваний водень – напрямок енергетики зі своїми можливостями та обмеженнями. Водневі профілі ЄС та Латинської Америки доповнюють одне одного і можуть сприяти новому стратегічному зближенню між двома регіонами. Але ця співпраця має відбуватися в рамках значно ширшої сфери заходів, що пов'язані з «Європейським зеленим курсом», енергетичним переходом та сталим розвитком Латинської Америки. Воднева дипломатія ЄС має враховувати та прислухатися до вимог латиноамериканських суб'єктів, щоб ця співпраця була стійкою як екологічно, так і

соціально.

Переклад з англійської Наталії Сліпенко

Ігнасіо Урбасос

Ігнасіо Урбасос (Ignacio Urbasos) – науковий співробітник з питань енергетики та клімату в Real Instituto Elcano. Він отримав диплом з міжнародних відносин в Університеті Наварри та ступінь магістра з міжнародної енергетики в Паризькому інституті політичних досліджень.

